

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 ได้ระบุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.2 ขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.3 หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.4 วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.5 ปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ได้ระบุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยทั่วไปแล้วจะดำเนินไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

1. เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการบริหารงาน
 2. เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชน คือ บุคคล วัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้
 3. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งด้านการเงิน วัสดุ อุปกรณ์และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน
 4. เพื่อเป็นโอกาสให้ความช่วยเหลือชุมชน ด้านวิชาการและอื่น ๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมในทางหนึ่ง
 5. เพื่อสนับสนุนให้การบริหารดำเนินงานพัฒนาโรงเรียน คืองานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้
- และอีก

6) เมื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วยงาน อันจะทำให้บุคลากรมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7) เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของโรงเรียน ที่อาจจะเกิดขึ้นโดยเป็นผลกระทบจากชุมชน

สมร ฤทธิชัย, ม.ร.ว. (2525) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ดังนี้

1) เพื่อทราบพื้นฐานที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้ปกครอง เพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน

2) เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มาสนใจและช่วยเหลือทั้งทางด้านวิชาการและทุนทรัพย์

3) เพื่อทำให้ผลงาวิทยาการในชุมชนให้เกิดประโยชน์

4) เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการของโรงเรียน ทั้งวัสดุ สถานที่และความสะดวกต่าง ๆ

5) เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยในการจัดการศึกษาให้เป็น เรื่องของประชาชน โดยประชาชน คือประชาชน

นอกจากนี้ สุรินทร์ ชนคทอง (2526) ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ผู้ชุมชนทราบเกี่ยวกับวิชาการและข่าวสารของโรงเรียน

2. รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวภายนอกเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน

3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจ ความสำคัญของการศึกษาและเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่จะสนใจต่อการศึกษา

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมดูแลจัดการศึกษา

5. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนนโยบายของการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนของตน

6. สร้าง ความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้นโดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน ก่อสร้างศึกษาและวัฒนธรรม

7. เพื่อความเข้าใจที่ดี มีความรักกัน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ

ในสังคม

- 8) เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน
- 9) แก้ไขข้อข้องใจที่ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดีด้วยความเชื่อใจและยกย่อง

2.2 ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเกี่ยวพันอยู่กับการดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนสามารถแสดงบทบาทของการให้และการรับความร่วมมือ การสนับสนุน และความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ โดยทั่วไปแล้วงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีขอบข่ายครอบคลุมงานดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

- 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
- 2) การให้บริการแก่ชุมชน
- 3) การร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
- 5) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ทวน พินธุพันธ์ (2528) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า เป็น การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชนนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างดียิ่ง เพราะเป็นการเสนอให้ประชาชนทราบกิจการของโรงเรียนหรือมองโรงเรียนในแง่ดี ดังนั้นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ ซึ่งทางโรงเรียนจะดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์แบบเป็นทางการ (formal) โรงเรียนอาจทำ газет ๗ เป็นโรงเรียนก็ได้ แล้วฝากนักเรียนไปแจกผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็จะทราบข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน อาจจะมีข่าวครูใหม่ ครูย้าย กิจกรรมของโรงเรียน แม้กระทั่งสิ่งที่ผู้ปกครองควรทราบเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนตามหลักสูตรใหม่ที่เป็นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ไขได้ เป็น มีใช้เน้นการทำอย่างนี้เพื่อ

ลงอย่างเร็ว สิ่งเหล่านี้ผู้ปกครองที่ควรทราบและเข้าใจเมื่อจะได้มองโรงเรียนในแง่ดีต่อไป ในการจัดให้มีสิ่งใหม่ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนนี้ ทางโรงเรียนอาจจะแจกไปยังประชาชนอื่น ๆ ที่มีผู้ปกครองนักเรียนด้วยก็ดี เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและหน่วยราชการอื่น ๆ เป็นต้น

2) จัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน

เมื่อตอบข้อมูลและให้ความสะดวกแก่ประชาชนและผู้ปกครองนักเรียนที่มาติดต่อโรงเรียน อาจจะเขียนว่า "ติดต่อสอบถาม" "ประชาสัมพันธ์" ก็ได้ โดยจัดไว้ในที่เห็นได้ง่ายเมื่อมีผู้จะมาติดต่อก็จะมีเจ้าหน้าที่ที่พร้อมที่จะตอบ และให้ความสะดวก ดังนั้น บุคคลที่จะเป็นเจ้าหน้าที่จะต้องมีความสามารถพูดภาษาเขมรหรือ มีน้ำใจ อ่อนน้อมเพื่อแม่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและพร้อมที่จะรับ หรือให้ความสะดวกแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ

3) จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เช่น ทางโรงเรียนจะจัดพิธีการแสดงผลงานของโรงเรียน จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือเชิญวิทยากรมาบรรยายให้นักเรียนฟัง ก็อาจจะเผยแพร่ข่าวสารนี้ทางสื่อมวลชนทั้งในส่วนภูมิภาค เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หรือในส่วนกลางที่มีอยู่มากมาย ถ้าโรงเรียนจะขอความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชนดังกล่าว ก็คงจะพร้อมที่จะเผยแพร่

4) ให้นักเรียนทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง เมื่อนักเรียนจะได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบต่อไป ซึ่งทางโรงเรียนมักแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ซึ่งสิ่งซึ่งไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนัก เพราะนักเรียนอาจจะฟังไปคิด หรือฟังไปไม่เข้าใจก็อาจจะไม่เผยแพร่หรือไปเสียผิด ๆ ก็ได้ ดังนั้น ควรจะย้ำหรือพูดให้เข้าใจ ถ้าครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนจะนำไปเข้าในห้องเรียนอีกครั้งหนึ่งก็จะดีมาก ถ้าเป็นข่าวสารที่สำคัญควรจะทำเป็นท่าทางหรือ ทำสิ่งใหม่จะดีผลลัดน้อยที่สุด

5) ให้ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ หน่วยงาน ภารโรง ได้ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องด้วย ถ้าหากผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนมาติดต่อโรงเรียนแต่ไม่พบเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยตรง แล้วพบบุคคลที่ทราบจะได้แจ้งข่าวสารที่ถูกต้อง โดยแนะนำเอกสารหรือวันหยุด เป็นต้น

นอกจากนี้ ประชาสัมพันธ์โรงเรียนอาจจะทำได้โดยการที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูอาจจะออกไปเยี่ยมเยือน หรือพบปะผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนด้วยตนเองก็อาจจะก่อให้เกิดการประชาสัมพันธ์ในขั้นนี้ได้ดีขึ้นด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้สรุปว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนคือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้นในขอบข่ายนี้อาจพิจารณาการรวมต่อไปนี้

- 1) การประชุมผู้ปกครอง เพื่อแจ้งผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
- 2) การทำจุลสารหรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่
- 3) จัดป้ายประกาศเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน
- 4) การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

การให้บริการแก่ชุมชน

โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนนั้น มีหน้าที่หลักคือ ให้ความศึกษาแก่เยาวชน แต่ถ้าหากพิจารณาถึงบทบาทของโรงเรียนในฐานะที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแล้ว โรงเรียนจึงต้องเป็นบทบาทและหน้าที่ต่อชุมชนในด้าน เป็นผู้ให้การเปลี่ยนแปลงสู่ชุมชน และเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน อีกด้านหนึ่ง ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น โรงเรียนควรจะบทบาทดังต่อไปนี้ (วิจิตร บวรศิลป์, 2532)

- 1) เป็นผู้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน

โรงเรียนในฐานะเป็นสถาบันทางการศึกษา ควรจะเป็นผู้นำความรู้ที่แปลกใหม่และสามารถหาพัฒนาความเชื่อของชุมชนได้ขึ้น อาจทำได้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น นักเรียน สมาคม ผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงสภาพความเชื่อของให้ดีขึ้น เช่น การปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพให้ดีขึ้น การศึกษาอาชีพใหม่ ๆ ของชุมชนขึ้น

- 2) เป็นแหล่งพัฒนาชุมชน

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้เป็นแหล่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิชาการและวิชาชีพ และให้หากรับเป็นโรงเรียนควรจัดเครื่องมือเครื่องใช้ที่จะเป็นสำหรับให้ความรู้แก่ชุมชนได้ด้วย

- 3) เป็นศูนย์พัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนนั้น รัฐไม่สามารถจะจัดหน่วยงานพัฒนาชุมชนให้ครบทุกตำบล หมู่บ้าน โรงเรียนซึ่งมีความพร้อมอยู่แล้วทั้งในด้านสถานที่และบุคลากร ควรจะเป็นหน้าที่ เป็นศูนย์หรือผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ด้านอาชีพ อนามัย การสหกรณ์ เป็นต้น

4) เป็นแหล่งส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม

หน้าที่ของโรงเรียนคือ การส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรม ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจะได้ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่นี้ อาจจะเป็นโดยการอำนวยความสะดวกหรือเป็นตัวกลางในการรวบรวมประเพณีหรือจัดงานเกี่ยวกับประเพณีหรือวัฒนธรรมของชุมชนขึ้น

5) เป็นศูนย์กลางดำเนินงานของทางราชการ

โรงเรียนมักจะอยู่ภายใต้สังกัดต่าง ๆ เป็นจำนวนมากในระยะที่ผ่านมาจะประสบกับปัญหาเรื่องงานหนัก เงินลดลง หากให้อาคารเรียนว่างลง หากปล่อยให้ว่างจะทำให้เกิดการสูญเปล่า ดังนั้น เพื่อให้อาคารหรืออาคารนี้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน ควรจะได้ใช้เป็นสำนักงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง เช่น เป็นที่ทำการของอนามัยตำบล เกษตรตำบล เป็นต้น ดังนั้น โรงเรียนในอนาคตจึงอาจจะมีหน่วยงานอื่นตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันหลายหน่วยงานก็ได้

6) เป็นสถานที่อาชีวะ

บทบาทที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เป็นแหล่งวิชาการซึ่งเน้นหนักเฉพาะงานอาชีวะที่เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่เพียงอย่างเดียว โครงการอาชีวะนั้นคือการเป็นการฝึกที่มีระยะเวลาไม่นานนัก

คำว่าการให้บริการแก่ชุมชน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) สรุปว่า คือการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนตามกำลังความสามารถที่โรงเรียนจะดำเนินการได้ เช่น ให้บริการทางวิชาการ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาหาหรือวินิจฉัยกิจกรรมของชุมชน ให้บริการอาคารสถานที่ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525) ระบุว่าหน้าที่โรงเรียนต้องการให้บริการแก่ชุมชนมี 6 ข้อสรุปประจักษ์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาการและเทคโนโลยีให้กับประชาชนในท้องถิ่นท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างบริการสหบริการด้านการศึกษาแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง
3. เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนให้เป็นสถานศึกษาขอท้องถิ่นได้นอกเหนือไปจากการจัดการศึกษาให้แก่เด็กในท้องถิ่นด้วยแต่เพียงอย่างเดียว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ได้เสนอแนะแนวทางการให้บริการแก่ชุมชนที่โรงเรียนควรดำเนินการ คือ

1. ให้บริการแก่ชุมชนในแง่จิต และคำแนะนำทางสังคม ศึกษากลุ่มชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น

3) การประชุมชุมชน โรงเรียนให้เด็กเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่บ้านของนักเรียนทุกคน

4) การประชุมที่โรงเรียน การนำนักเรียนออกนอกห้องเรียนที่บ้านของโรงเรียนด้วยวิธีการในชุมชน
สำคัญในการเรียนวิถีของชุมชน

5) การนำนักเรียนไปทำงานของชุมชน เช่น ไปช่วยคนทำไร่ โดยทำงานแลกกับข้าวของชุมชน
เพื่อแลกข้าว ทุเรียนที่ปลูกเองไว้กิน ๆ

จาก ผอ.ศูนย์ (2523) ได้เสนอแนวทางการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ซึ่งจะแยกแยะ
ไว้เป็น 2 ข้อ คือ

1) ครูในชุมชนไปเยี่ยมเรียนผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้สมัครลูกศิษย์ไปเรียน
เรียนกับผู้ปกครองนักเรียนด้วย

กรณีที่ครูอยู่หรือจะครูออกไปเยี่ยมเรียนผู้ปกครองนักเรียนนั้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์
ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้น ทั้งยังทำให้เกิดความหลากหลายหรือกันในด้านต่าง ๆ เช่น เด็ก
กับตัวนักเรียนอยู่บ้านกับที่โรงเรียนมีแต่กิจกรรมเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะนักเรียนบาง
คนมีกิจกรรมแตกต่างกันมากจะได้หาทางแก้ไขต่อไป นอกจากนั้นการเรียนการสอนงานและพื้นฐาน
อาชีพหรือการงานและอาชีพประเภทวิชาการเกษตร อาจให้นักเรียนทำแปลงเกษตรหรือปลูกผักที่บ้าน
ครูก็ไปเยี่ยมปรึกษาบ้าน ครูได้รู้และถามผู้ปกครองนักเรียนว่านักเรียนได้นำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียง
ใด ทั้งยังเป็นการประเมินผลไปด้วย

2) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ทางวัดจัดงานประจำปี

จัดพิธีโรงเรียนให้ชนชั้นวิชาชีพ ทางโรงเรียนพานักเรียนไปช่วยงานหรือร่วมพิธี นอกจากนี้
ถ้าประชาชนในชุมชนหรือมีงานศพ งานอุปสมบท งานทำบุญ ครูให้หรือคณะครูก็เข้าไปร่วมงานด้วย
การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนี้ จะทำให้ครูได้พบปะพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่ายอีกด้วย

การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

ชุมชนมีความสำคัญต่อโรงเรียนอย่างมากแยกไม่ออก เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน การจัด
การเรียนการสอนจึงต้องให้เป็นไปตามความต้องการหรือสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชน การ
พิจารณาบทบาทหรือความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียน นอกจากพิจารณาจากหน้าที่ต่าง ๆ ของชุมชน
แล้วยังต้องพิจารณาจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในชุมชนนั้น ๆ ด้วย เพราะสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่า
จะเป็นสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตใน
ท้องถิ่นหรือชุมชนนั้น ๆ อยู่เป็นอันมาก ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อโรงเรียนอย่าง
มาก ดังนี้

1) ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการกำหนดปรัชญา และจุดมุ่งหมายของโรงเรียนโดยการกำหนดให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

2) ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญในการที่โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตร

3) ชุมชนมีบทบาทในการที่โรงเรียนจะพัฒนาคนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชนนั้น

4) ชุมชนมีบทบาทในการที่ช่วยโรงเรียนพัฒนาปรับปรุงการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

5) ชุมชนมีบทบาทในการช่วยอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรม

6) ชุมชนมีบทบาทที่จะช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

7) ชุมชนมีบทบาทและความสำคัญต่อโรงเรียนในฐานะที่ชุมชนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานองค์การ และสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งโรงเรียนเองด้วย

8) ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการควบคุมและสนับสนุนส่งเสริมโรงเรียน บทบาทและความสำคัญของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่งที่โรงเรียนจะต้องนำมาพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของโรงเรียน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนและชุมชน (กิตติมา ปรีดีติลก, 2532)

โรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการสองทางซึ่งต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่สภาพปัจจุบันพบว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกันน้อยมาก รัฐจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้ปกครอง บุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพพร้อมกันนั้น ก็พัฒนาบุคคลในชุมชนไปพร้อม ๆ กันด้วย

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการให้มีโครงการนำชุมชนเข้ามามีกิจกรรมของโรงเรียนโดยให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

2) เพื่อให้นักเรียนและบุคคลในชุมชนเกิดความภูมิใจต่อโรงเรียน

3) เพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดีของบุคคลอันมีประสงค์ในชุมชน

4) เพื่อให้นักเรียนได้เห็นว่าครูคนแรกของเขาคือบิดามารดา

5) เพื่อให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2527)

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ และติลก พัฒนพิชัยโรติ (2528) ได้เสนอแนะการนำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไว้ ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มสนใจ
- 2) การจัดนิทรรศการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทราบผลงานทางวิชาการของเขาวงกต
ในโรงเรียน

- 3) การจัดงานประจำปีของโรงเรียน
- 4) การจัดฝึกอบรมประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ขุนเกษตรกร
- 5) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การจัดงานวันปีใหม่
วันสงกรานต์ หล่อเทียนพรรษา งานทำบุญ ประเพณีอื่น ๆ ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
- 6) การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมแก่นักเรียน โดยการเชิญชวนประชาชน
เข้ามามีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู การจัดงานวันพ่อ งานวันแม่

- 7) การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน
 - 8) การเชิญประชาชนเข้ามาเป็นวิทยากรในโรงเรียน
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) สรุปว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมของโรงเรียน คือ การเปิดโอกาสเชิญชวนหรือหาทางให้บุคคลในชุมชนได้เข้าร่วมใน
กิจกรรมของโรงเรียน เช่น

- 1) การเชิญประธานมาร่วมในกิจกรรมงานวันเด็ก วันแม่ หรือวันสำคัญอื่น ๆ ของโรงเรียน
- 2) การเชิญบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ ความสามารถ มาเป็นวิทยากรในโรงเรียน
- 3) ให้บุคคลในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน โดยการช่วยเหลือด้าน
แรงงาน หรือวัสดุ อุปกรณ์

การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536) สรุปว่า การเสริมสร้างความ
สัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น คือ การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานอื่น เช่น

- 1) การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน
 - 2) การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มและชุมชน
 - 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เช่น การตอบปัญหาชิงทุนการศึกษา
- การแข่งขันหรือการประกวดต่าง ๆ

4) การจัดตั้งชมรมศิษย์เก่าหรือสมาคม

อบรม สัมมนา และชาวนุชิต ศรีโสมเพชร (2523) ได้ให้ทัศนะว่า โรงเรียนควรจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน โรงเรียนพยาบาล สถานีอนามัย สถานีตำรวจ หน่วยพัฒนาการชุมชน หน่วยปราบปรามยาเสพติด ศูนย์สุขภาพจิต ศาลคดีเด็กและเยาวชน ศูนย์เยาวชน หน่วยงานเกษตรของชุมชน ที่ทำการไปรษณีย์ วัด สำนักงานผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น เพื่อประสานงานและร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน วิธีการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับหน่วยงานในชุมชนมีดังต่อไปนี้คือ

- 1) ติดต่อขอความช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการในท้องถิ่นของชุมชน
- 2) เมื่อโรงเรียนจะจัดงานต่าง ๆ เช่น การแสดงนิทรรศการ การแสดงละครงานวันเด็ก งานแข่งขันกีฬาในโรงเรียน ทางโรงเรียนควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ มาช่วยเหลือสนับสนุนให้กิจกรรมของโรงเรียนดำเนินไปด้วยความราบรื่น
- 3) ทางโรงเรียนควรจะนำนักเรียนไปช่วยพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น วัดในวันสำคัญต่าง ๆ ตามแต่โอกาสอันควร
- 4) ทางโรงเรียนควรอนุญาตให้หน่วยงานของชุมชนใช้สถานที่ของโรงเรียนเพื่อประกอบกิจกรรมบางอย่างที่ไม่สามารถจัดทำในหน่วยงานนั้นได้ เช่น การฝึกอบรมเกษตรกร เป็นต้น

2.3 หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิตติมา ปรีดีติลล (2532) ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ 12 ข้อดังต่อไปนี้

- 1) ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้นต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- 2) ยึดความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชน ย่อมจะมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน
- 3) ยึดหลักความซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียนควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการทำงาน ควรให้ประชาชนหรือกรรมการศึกษาของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย
- 4) ยึดความคงเส้นคงวา หมายถึง ความสม่ำเสมอในการทำงาน การติดต่อสัมพันธ์กับคน
- 5) ยึดความเสียสละ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมีความเสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน

6) ยึดความอดทน บุคลากรในโรงเรียนจะต้องอดทนเป็นอย่างมาก ในการดำเนินงานของโรงเรียนและการติดต่อกับชุมชน

7) ยึดความยืดหยุ่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเป็นลักษณะโอนอ่อน ผ่อนปรน การดำเนินการควรมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์และเวลา

8) ยึดความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ย่อมต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีตลอดไป

9) ยึดการครอบคลุมเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงาน และขอบข่ายของโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน อย่างเพียงพอ มิใช่มุ่งด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

10) ยึดความเรียบง่าย การนำเสนอของโรงเรียนต่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ควรคำนึงถึงความเรียบง่าย สื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ

11) ยึดการสร้างสรรค์ เป็นหลักการที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

12) ความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นแต่ละโอกาส แต่ละสภาพปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้เสนอแนะหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

1) การวางโครงการและมีแผนปฏิบัติการล่วงหน้า โดยคำนึงถึงสภาพ และความต้องการของชุมชน

2) การติดต่อกับชุมชนต้องมุ่งให้เกิดเจตคติที่ดี

3) ดำเนินการต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ทั้งในและนอกโรงเรียน

4) สร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม

5) รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชน

6) ใช้วิธีดำเนินงานง่าย ๆ และเป็นอันเองกับประชาชน

7) ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา

8) การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ โดยการดึงประชาชนให้เข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้มาก

ในปัจจุบันงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน นับเป็นงานที่สำคัญและถือเป็นงานหลัก 1 ใน 6 ประการ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ออกระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน

ประถมศึกษา และได้กล่าวถึงขอบข่ายงานกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาว่า "ในการดำเนินงานของโรงเรียนภายในกลุ่มให้มีความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนกัน ทั้งในทางกำลังงานและกำลังความคิด เพื่อให้การปรับปรุงส่งเสริมโรงเรียนในด้านต่าง ๆ คือ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านกิจการนักเรียน ด้านงานบุคลากร ด้านธุรการและการเงิน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน" เพื่อให้การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนบรรลุผล โรงเรียน จึงควรยึดหลักความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2525)

2.4 วิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีวิธีการปฏิบัติอยู่หลายวิธี จะเลือกใช้วิธีใดทางโรงเรียนต้องคำนึงถึงนโยบายด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่เสมอ มีผู้เสนอแนะวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สุวัตร ศิลปอนันต์ (อ้างถึงใน กิตติมา ปรีดีติลก, 2532) ได้กล่าวถึงวิธีที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์กับสังคมมี 3 ทาง คือ

- 1) การให้การศึกษแก่เยาวชน
- 2) การให้บริการทรัพยากรต่าง ๆ
- 3) การร่วมกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

คำฉาน บุญเพชรแก้ว (อ้างถึงใน กิตติมา ปรีดีติลก, 2532) ได้เสนอวิธีการสร้างออกไปอีก ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนี้

- 1) ติดต่อเยี่ยมเยือนชุมชนอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ
- 2) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และสิ่งของโรงเรียน
- 3) ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
- 4) ชักชวนและแต่งตั้งผู้สนใจในการศึกษาหรือประชาชนเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน
- 5) ชักชวนแนะให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงโรงเรียน
- 6) ติดต่อสัมพันธ์กับผู้นำศาสนา
- 7) ส่งเสริมครูและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมั่น
- 8) ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน
- 9) ร่วมมือในพิธีกรรมต่าง ๆ ตามประเพณีของชุมชน

สุพินญา อีรกุล (อ้างถึงใน กิตติมา ปรีดีติลล, 2532) ได้เสนอวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนไว้ ดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาชุมชนโดยละเอียด
- 2) จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยเผยแพร่กิจกรรมทางสื่อมวลชนท้องถิ่น จัดทำข่าวสารและการออกหนังสือ

- 3) ออกเยี่ยมเยียนชาวบ้าน
- 4) จัดให้มีกิจกรรมการศึกษาของชุมชน
- 5) จัดกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี
- 6) ร่วมกิจกรรมของชุมชน
- 7) ให้บริการแก่ชุมชน ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องใช้ ความรู้และบุคลากร

ชุมชนโดยทั่วไปนอกจากจะมีโรงเรียนจัดตั้งอยู่แล้ว ยังมีหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาล สถานีอนามัย ไปรษณีย์ ไฟฟ้า ประปา ธนาคาร พัฒนาชุมชนเกษตรได้เข้ามาให้บริการแก่ประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเป็นการดึงหน่วยงานอื่นเข้ามามีบทบาท สนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและประชาชนโดยทั่วไป การสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจทำได้ในวิธีการดังต่อไปนี้ (ปรีชา คัมภีรปกรณ, 2527)

- 1) การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น โดยการเยี่ยมเยียนแจ่มใส ทักทายปราศรัยให้ความเป็นกันเองในไม่ช้าสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันได้ดำเนินไปอย่างราบรื่น
- 2) การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่หน่วยงานอื่น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของโรงเรียนก็ตาม ทั้งนี้จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
- 3) การดึงหน่วยงานอื่นเข้าสู่โรงเรียน เพื่อจัดกิจกรรมหรือให้บริการในโรงเรียน แก่นักเรียนและประชาชน เช่น สาธารณสุข เกษตรอำเภอเคลื่อนที่ จังหวัดเคลื่อนที่ ลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มแม่บ้าน หรือหน่วยงานอื่น นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันแล้ว โรงเรียนและประชาชนจะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากบริการด้านต่าง ๆ
- 4) โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น เช่น ร่วมแสดงนิทรรศการ จัดการแข่งขันละคร ฝอยรา ดนตรี กีฬา เมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมขึ้นบ้าง หน่วยงานอื่นก็จะมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเช่นกัน

5) ช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นโดยอาศัยนักเรียน เช่น ส่งข่าวสารหนังสือของหน่วยงานอื่นมาให้ประชาชน ให้นักเรียนชักชวนผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น แม้กระทั่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สภาจังหวัด สภาเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น การช่วยให้นักเรียนอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้นักเรียนนั้น ๆ มองเห็นคุณค่าของโรงเรียนและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ สุวัฒน์ พุทรเมธา (2524) ได้กล่าวว่า โรงเรียนควรจะมีหน้าที่ที่สำคัญต่อชุมชนดังต่อไปนี้

1) หาแนวทางหรือทิศทางให้แก่ชุมชน โรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่พอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้นำมาพิจารณาในการวางแผนในการให้การศึกษา เช่น การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนในชุมชนนั้นเจริญก้าวหน้าไปตามแนวทาง และทิศทางที่ต้องการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การอนามัย สุขาภิบาล ตลอดจนการไว้และการสงวนทรัพยากรของชุมชน

2) พัฒนาชุมชนให้เจริญก้าวหน้าต่อไปเรื่อยๆ การให้เป็นเป้าหมายแนวทางและทิศทางแก่ชุมชนเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่สามารถที่จะทำให้ชุมชนเจริญก้าวหน้าไปตามที่ต้องการได้ โรงเรียนจะต้องใช้การพัฒนาชุมชนให้ต่อเนื่องกันไปด้วย

จะเห็นได้ว่าหน้าที่และการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนดังกล่าว เป็นหน้าที่ที่สำคัญสถาบันการศึกษาในระดับประถมศึกษาควรจะปฏิบัติ เพื่อให้โรงเรียนมีส่วนพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การที่โรงเรียนจะช่วยพัฒนาชุมชนได้ก็ต่อเมื่อได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน และต้องถือว่าความสัมพันธ์กับชุมชนมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะตามปกติแล้วเราเชื่อว่าบ้านกับโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกัน ติดต่อกันอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบทเป็นจำนวนมาก มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนอย่างใกล้ชิด ปัญหาของแต่ละท้องถิ่นมีเกิดขึ้นเสมอ ๆ ไม่เหมือนกัน และการศึกษาเท่านั้นที่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ ดังนั้น โรงเรียนจึงไม่เพียงแต่เตรียมเด็กเป็นรายคนให้ได้พบปัญหาของเขาเท่านั้น แต่โรงเรียนยังแนะแนวทางไปถึงวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วย ถ้าบ้าน ชุมชนกับโรงเรียนร่วมมือกันแล้วทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นตามมากจะเป็นไปตามแนวทางที่ชุมชนต้องการ

2.5 ปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียนในปัจจุบัน แต่เนื่องจากชุมชนไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน การดำเนินงานบางอย่าง อาจไม่สะดวกหรือคล่องตัวตามที่ผู้บริหารต้องการ ทั้งนี้อาจจะเกิดจากสาเหตุหลายๆประการ แต่จะอย่างไรก็ตาม ไม่น่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารก็จำเป็นต้องหาทางที่จะแก้ไข้ปัญหาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้มีผู้กล่าวไว้ต่าง ๆ กันเป็นหลายด้าน ดังนี้ (กิตติมา ปรีดีติลล, 2532)

ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่

- 1) โรงเรียนข้ออ้างข้ออ้างของทางราชการบางประการ เป็นอุปสรรคต่อการสนองความต้องการของชุมชน
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีน้อยกว่าที่ควร ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากครูไม่มีโอกาสได้ไปคลุกคลีกับประชาชน โรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และใช้ทรัพยากรของโรงเรียน และโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้บริการแก่ชุมชน
- 3) ประชาชนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และผู้บริหารวางตัวไม่เหมาะสม ใช้เวลาในราชการไปศึกษาต่อภาคค่ำ ขาดความเอาใจใส่ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 4) โรงเรียนขาดแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่น เนื่องจากตั้งอยู่ในที่ห่างไกล ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ โรงเรียนขาดปัจจัยที่จะใช้อำนวยความสะดวกติดต่อชุมชนและไม่รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

ปัญหาที่เกิดจากชุมชน ได้แก่

- 1) ประชาชนในชุมชนส่วนมากไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เนื่องจากประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษาคู่ ฐานะทางเศรษฐกิจของสังคมอยู่ในระดับต่ำ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 2) ชุมชนเข้าใจว่างานพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้น
- 3) สิ่งแวดล้อมของชุมชนรอบ ๆ โรงเรียนเสื่อมโทรม บางแห่งเป็นแหล่งมั่วสุมของอบาเซส มีโจรผู้ร้าย ชุมชนและไม่มีปัญหาอันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมือง
- 4) ผู้บริหารระดับท้องถิ่น ขาดความรู้และสนใจในเรื่องของการศึกษา เท่าที่ควร เป็นเหตุให้ไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาน้อยลง ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารระดับท้องถิ่นและประชาชน

5) ความแตกต่างกันทางภาษา วัฒนธรรม เนิมประเพณีและค่านิยมของชุมชนกลุ่มน้อย
ประจำถิ่น เช่น ชาวนา และชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามา

อมรชัย จันดีเมธ (อ้างถึงใน จิตินา บริดีติติก, 2532) ได้สรุปปัญหาในการสร้างความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1) โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ประชาชนไม่ทราบความเคลื่อนไหวของ
โรงเรียน ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน

2) ครูใหญ่ไม่สามารถแบ่งเวลาให้ถูกส่วนงานเรื่องชุมชนทำงานในโรงเรียน บางทีใช้เวลา
กับชุมชนมากเกินไป งานโรงเรียนก็เสียหาย ยุ่งกับงานโรงเรียนมากเกินไป ถ้าไม่มีเวลาร่วมกับชุมชน

3) โรงเรียนส่วนมากไม่ได้คิดถึงความสำเร็จทางด้านบริการให้บริการหรือจัดกิจกรรมให้แก่
ประชาชนเลย แต่เมื่อมีเรื่องที่จะต้องขอความช่วยเหลือในด้านทางการเงินจากประชาชน ก็ใช้วิธีเสีย
เสียเข้าไป จนประชาชนพากันเบื่อหน่าย ไม่อยากเห็นหน้าครู ไม่อยากมาโรงเรียน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สะอาด นรณน้อย (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาวิธีการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน
ประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นอยู่ปัจจุบัน ด้านขอบข่ายครอบคลุมสำคัญของการจัดประชาสัมพันธ์
ในโรงเรียนประถมศึกษา ตามแนวความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนและ
เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา จากผลของการวิจัย พบว่า

สภาพที่ปฏิบัติจริง ในด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียนนั้น ทั้งกลุ่มของผู้บริหาร
โรงเรียน ครู และประชาชน มีความเห็นว่าการโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ด้านความสัมพันธ์กับ
นักเรียนและศิษย์เก่า ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนมีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติ
อยู่ในเกณฑ์ดีหรือมาก ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนนั้น ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และ
ประชาชนมีความเห็นว่าการโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย สำหรับด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและ
สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครู มีความเห็นว่าการโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย
แต่ประชาชนมีความเห็นว่าการโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก ด้านการชักจูงกรรมการนักเรียน งานประจำปี
และเหตุการณ์ของโรงเรียน ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนต่าง มีความเห็นสอดคล้องกัน

โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย และในด้านการศึกษาเอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชน ทั้งกลุ่ม
ผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนต่างมีความเห็นว่าการโรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เช่นนี้

สภาพที่ควรปฏิบัติ ด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า การปฏิบัติให้อยู่ในเกณฑ์ดีหรือมาก แต่ในกลุ่มครูและประชาชนกลับมีความเห็นอย่างสอดคล้องกันว่า การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีที่น้อยหรือมากที่สุด ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนและศิษย์เก่า กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีหรือมาก แต่กลุ่มครูและประชาชนมีความเห็นว่า การปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีที่น้อยหรือมากที่สุด ในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนมีความเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีหรือมากเช่นเดียวกัน สำหรับด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ นั้น ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนมีความเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดี หรือมาก ด้านการใช้อิทธิกรรณนักเรียน งานประจำปีและบริการของโรงเรียน ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนก็มีความเห็นสอดคล้องกันอีกว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีหรือมากเช่นกัน และในการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน ทั้งกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชนมีความคิดเห็นเหมือนกันอีกว่าการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดีหรือมาก

องค์ประกอบสำคัญของการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนประถมศึกษา การจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชน โดยเรียงลำดับที่ให้ความสำคัญได้ว่าโรงเรียนควรจะให้ความสำคัญการจัดการประชาสัมพันธ์ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียนเป็นอันดับแรก และด้านที่ให้ความสำคัญอันดับต่อไปตามลำดับก็คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน และศิษย์เก่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และชุมชน ด้านการใช้อิทธิกรรณนักเรียน งานประจำปี และบริการของโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และอันดับสุดท้ายคือด้านการใช้อิทธิกรรณ สิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

ปัญหาในการจัดประชาสัมพันธ์ ทั้งกลุ่มของผู้บริหารโรงเรียน ครู และประชาชน มีความเห็นว่าการจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา ล้วนเป็นปัญหาอยู่ในเกณฑ์น้อย

เกษม เวสสาเจริญ (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการการศึกษาต่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา เขตจังหวัดสกลนคร พบว่า คณะกรรมการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา เศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับปานกลาง คณะกรรมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนรวมทั้งมีบทบาทส่งเสริมในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

อริยวงศ์ดี ศรีสาพัฒน์ (2530) ได้ทำการศึกษาสภาพภาพและผลการใช้ปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท (มทช.2) ในเขตการศึกษา 3 นครราชสีมา การสอนประชาชนปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่อนข้างมาก) จัดทำโรงเรียนเพื่อพัฒนาโรงเรียน การที่โรงเรียน

เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน การให้นักเรียนนำความรู้ไปถ่ายทอดและเผยแพร่ เรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย (นาน ๗ ครั้ง) ได้แก่ เรื่องการประสานงานกับหน่วยงานบริการการศึกษา การประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การแสดงผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่กรมการปกครอง สำหรับเรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด (น้อยครั้ง) ได้แก่ เรื่องการจัดอบรมสวัสดิการเพื่อชีวิตวิถีการใหม่ ๆ การจัดกลุ่มสนใจ และการจัดทำนายแผนผังเสริมความรู้ และอาชีพเคลื่อนที่

ด้านการบริการชุมชนที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่อนข้างบ่อย) ได้แก่ เรื่องการให้บริการวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย (นาน ๗ ครั้ง) ได้แก่ การให้ความร่วมมือกับชุมชนในการจัด และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดบริการดนตรี กีฬา และการละเล่นพื้นเมือง การประสานงานและให้ความร่วมมือในการจัดสหกรณ์ร้านค้า การมีส่วนร่วมในด้านศิลปศาสตร์และกสิกรรม เรื่องที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด (น้อยครั้ง) ได้แก่ การประสานร่วมมือในการจัดทำหอกระจายข่าว การประสานร่วมมือในการจัดสร้างที่อ่านหนังสือ และการประสานร่วมมือในการจัดตลาดนัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร

วิญญู ใจดำรงค์ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น และปัญหาการจัดวิชาอาชีพท้องถิ่นในโรงเรียน ผลของการศึกษาพบว่า การปฏิบัติเพื่อจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น โรงเรียนมีจรรยาบรรณความพร้อมของบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และหลักสูตรวิชาอาชีพท้องถิ่น โดยใช้เกณฑ์การจัดหลักสูตร นโยบายและแผนงานทางด้านวิชาอาชีพ การจัดแผนการเรียนชี้แจงให้ความรู้ แก่ชุมชน เพื่อความร่วมมือและใช้แบบทดสอบทางอาชีพ และภายหลังการเรียนการสอน นักเรียนต้องการให้มีการฝึกภาคปฏิบัติทั้งในวันหยุดและนอกเวลาเรียนให้มากขึ้น มีการส่งเสริมความรู้ในการประกอบอาชีพแก่เกษตรกรและผู้ปกครอง โรงเรียนมีการประเมินผลสำเร็จตามจุดประสงค์ของโครงการ

กัณณภูมิ พบว่า การจัดวิชาอาชีพท้องถิ่น โรงเรียนขาดการสำรวจข้อมูลด้านอาชีพและข้อมูลพื้นฐานที่สนับสนุน ฝ่ายแนะแนวไม่มีแผนงานในการสำรวจข้อมูล วัสดุ อุปกรณ์และครุภัณฑ์ประกอบ สำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติมีสภาพชำรุด หน่วยงานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง มีการให้ความรู้ในด้านการประกอบอาชีพแก่ผู้ปกครอง และขาดการเชื่อมโยงในการประเมินผลโครงการวิชาอาชีพ

ในวิญญู นพณมีเนตร (2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การปฏิบัติงานของกรมการศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนวัดบ้านใหม่ บ้านท่ามะพร้าวศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา" ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย

มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิบัติงาน และปัญหาในการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ประถมศึกษา ผลของการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงาน และปัญหาในการปฏิบัติงานของกรรมการศึกษา ประจำโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผู้ระบุสูงสุดในแต่ละหน้าที่ ดังนี้

การให้คำปรึกษาแนะนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาอาคารสถานที่ การจัดหารายได้อบรมการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า กรรมการศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำน้อย

การขอความช่วยเหลือและความร่วมมือจากประชาชน หน่วยงาน และส่วนราชการ จัดหา รายได้บำรุงการศึกษาและขอแรงงานจากชุมชนเพื่อพัฒนาโรงเรียน ปัญหาในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มองไม่ได้ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน

การเสนอแนะและประสานงานให้โรงเรียนบริการให้ยืมวัสดุ คุรุภัณฑ์ และอาคารสถานที่แก่ ชุมชน หน่วยงาน และส่วนราชการ ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่า โรงเรียนและกรรมการศึกษาขาด การประชาสัมพันธ์ และโรงเรียนมีวัสดุคุรุภัณฑ์ในการให้บริการไม่เพียงพอ

การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อจัดกิจกรรมหารายได้บำรุงการศึกษา ปัญหาในการปฏิบัติงานพบว่า ขาดบุคลากรที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน

เมตตา หงษ์สืบสาม (2534) ได้ทำการศึกษาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษา ที่โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ในภาคที่ใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนโรงเรียนกลุ่มสูงมีการใช้แหล่งทรัพยากรชุมชนประเภทบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนจาก หน่วยงานประมาณจากผู้บริหารโรงเรียน และ ผู้ปกครองเป็นอันดับ 1 ซึ่งโรงเรียนกลุ่มต่ำปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวน้อยมาก และพบปัญหาด้านนี้ ที่ โรงเรียนกลุ่มต่ำมีมากกว่ากลุ่มสูง คือ ไม่มีการสำรวจแหล่งทรัพยากรชุมชน ปัญหาสถานประกอบการ และวิทยากรในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ และโรงเรียนขาดงบประมาณ สถานที่ วัสดุทัศนูปกรณ์ที่จะนำ วิทยากรเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (บ้าน วัด โรงเรียน) ได้พบว่าโรงเรียนกลุ่มสูง ได้ เชิญผู้ปกครองมาประชุมทุกภาคเรียน ครูไปพบปะผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนร่วมมือกับชุมชน ทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ส่วนกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วม เช่น อบรม เสวนา เมื่อเดิของใช้ของโรงเรียน กิจกรรมดังกล่าวนี้โรงเรียนกลุ่มต่ำปฏิบัติ น้อยกว่า ปัญหา และอุปสรรคในด้านนี้ที่โรงเรียนกลุ่มต่ำพบมากที่สุด คือ ไม่มีการวางแผนและจัดทำโครงการ ด้านนี้ ผู้บริหารและครูไม่จัดค่ายอยู่ในโรงเรียน ไม่พำนักอยู่ และครูมีงานมาก เป็นเหตุให้โรงเรียนมีนักเรียนที่สำเร็จ ไม่มีความสัมพันธ์กับชุมชน

สุนทร ก้อนทาดิ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการการศึกษากับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการศึกษาส่วนใหญ่มีบทบาทในด้านการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และมีส่วนร่วมในการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้ประสานงานและแสวงหาความช่วยเหลือจากประชาคมและหน่วยงานอื่น ๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน หรือพัฒนาโรงเรียนอีกทั้งยังเป็นผู้ให้ข้อมูลและนำข้อควรระวังของโรงเรียนแก่หน่วยงานอื่น คือ วัด สถานีอนามัย สถานีดับเพลิง ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการศึกษา พบว่า กรรมการศึกษามีปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้ทำการศึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหา ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และไม่มีทรัพยากรมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ส่วนประชาคมมีกิจกรรมและมีความยากจนไม่มีอาจช่วยเหลือได้

ฉัตรพร ไททอง (2535) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน 6 งาน อยู่ในระดับ "มาก" มีการบริหารงานอาคารสถานที่เป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ การบริหารบุคลากร การบริหารงานธุรการ การบริหารงานการเงินและพัสดุ การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ

ชัยยศ กุณหองเรือง (2535) ได้ทำการศึกษาติดตามการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพของชุมชนโดยทั่วไปแล้วมีอาชีพทางการเกษตร รายได้ต่อการเลี้ยงชีพในครอบครัวพออยู่พอกัน มีพื้นที่เป็นของตนเอง ชุมชนส่วนใหญ่สนใจที่จะพัฒนาการศึกษา ส่งคน เยาวชนรู้จัก มีถนนไปถึงโรงเรียนได้สะดวก ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้า มีกองหมู่บ้านเท่านั้นที่ไร้ประปา สถานีอนามัยและที่อ่านหนังสือพิมพ์

สภาพของโรงเรียน ส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาจัดซื้อที่ดินให้เปิดทำการสอนตามสภาพความพร้อม แต่ส่วนใหญ่โรงเรียนมีระยะห่างจากโรงเรียนน้อยและไม่มีแผนงานโครงการรองรับการรับนักเรียนให้เข้าเรียนมาเรียนส่วนใหญ่จะใช้วิธีแจ้งให้เด็กเรียนทราบ และกรอออกกระจายเสียงตามหอกระจายข่าว และจัดสรรงบประมาณแสงสว่างและไม้เตียงนอน ครูที่สอนไม่เพียงพอโดยเฉพาะการสอนวิชาชั้น

โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านแรงงานจากประชาชนในท้องถิ่น ในด้านวัสดุ ด้านค่าจ้างจากกลุ่มโรงเรียน และได้รับการแนะนำการจัดทำเอกสารการสอน เขียนแผนการสอน การจัดทำข้อสอบ ข้อสอบให้พิมพ์ วิทยากร จากโรงเรียนมัธยมให้เพียง ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดอ่างทอง ได้ช่วยเหลือด้านประชาสัมพันธ์ และในด้านระดับจังหวัดได้ช่วยเหลือด้าน

การอบรม และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เอกสารและคู่มือครู กรมวิชาการให้ความช่วยเหลือในเรื่องเอกสารหลักสูตร

คงลี สันทอง (2536) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านการบริหารทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานธุรการการเงินและพัสดุ การบริหารงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" โดยผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติเรียงจากลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานวิชาการ

ประพันธ์ แนนอุดร (2536) ได้ทำการประเมินการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ว่า ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการบริหารอยู่ในระดับ "มาก" ทุกงาน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ งานด้านอาคารสถานที่ งานด้านวิชาการ งานด้านกิจการนักเรียน งานธุรการ งานการเงิน งานบุคลากร และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

สมชาย สังข์เกิด (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า โดยภาพรวมโรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับ ปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรื่องความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชน การได้รับความร่วมมือจากแหล่งบริการทางประชาสัมพันธ์และ เรื่องการเห็นความสำคัญของงานประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในระดับมาก เรื่องโรงเรียนไม่มีงบประมาณ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรื่องผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์มีงานสอนและงานพิเศษมาก

โรงเรียนจะดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการในเรื่องจัดตั้งคณะผู้ปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน และควรมีการประเมินผลการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ชาญยุทธ แสงฉวี (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาในบทบาทที่ปฏิบัติจริง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แต่ในบทบาทที่คาดหวังให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนที่เป็น

ปัญหาที่มีความถี่สูง และรองลงมาคือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดทุน จึงช่วยโรงเรียนได้น้อย และกรรมการการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพของตนเอง จึงปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่เต็มตามลำดับ

ประจวบ จงปัทนา (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา มีสภาพการปฏิบัติงานในการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยมีการปฏิบัติงาน งานการร่วมกิจกรรมของชุมชน งานการให้บริการแก่ชุมชน และงานการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับ "มาก" ตามลำดับ ส่วนงานการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นและงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามลำดับ

โรงเรียนประถมศึกษา มีสภาพปัญหาในการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับ "ปานกลาง" โดยมีความต้องการในระดับมากในทุกงานเรียงลำดับจากระดับความต้องการมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ งานการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน งานการร่วมกิจกรรมของชุมชน งานการสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น งานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน และงานการให้บริการแก่ชุมชน ตามลำดับ

บุญเข้ม คู่บอียง (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการศึกษา พบว่า

1) บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษามีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ "มาก" ที่สำคัญ 3 อันดับแรกคือ 1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 3) ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

2) บุคลากรทั้ง 3 กลุ่ม เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษามีปัญหาอุปสรรคในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ "น้อย" ที่สำคัญ 3 อันดับคือ 1) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน 2) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 3) ด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น

3) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้งโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05